

بررسی موانع کارآفرینی آموزش دیدگان فنی و حرفه ای

(مطالعه موردی شهرستان زاهدان)

سلطانعلی خانی ادیبی^{۱*}

جلیل شهریار^۲

ام البنین آزادخواه^۳

مرضیه رضائی^۴

چکیده

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی موانع کارآفرینی آموزش دیدگان فنی و حرفه ای شهرستان زاهدان می باشد. تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجرا توصیفی- پیمایشی می باشد. با مطالعه ادبیات نظری و پیشینه تحقیق و بررسی نحوه پایش فارغ التحصیلان تعدادی از دانشگاه های بزرگ نظیر دانشگاه تهران متغیرهای معیارهای دستیابی به شغل؛ ویژگی های اساتید فنی و حرفه ای؛ برنامه آموزشی و درسی فنی و حرفه ای؛ قوانین، روابط و ساختار حاکم بر فنی و حرفه ای و انتخاب رشته مهارتی به عنوان مهمترین عوامل موثر در کارآفرینی آموزش دیدگان فنی و حرفه ای شناسایی شدند. به منظور بررسی وضعیت متغیرها در دنیای واقعی پرسشنامه ای طراحی و در اختیار نمونه ۲۷۸ نفری که به روش تصادفی ساده از جامعه ۱۰۰۰ نفری مهارت آموزان سازمان فنی و حرفه ای زاهدان انتخاب شده بودند، قرار داده شد. داده های گردآوری شده با استفاده از آزمون تی تک نمونه ای با بهره گیری از نرم افزار SPSS مورد تحلیل قرار گرفتند نتایج نشان دهنده آن است که از نظر مشارکت کنندگان در تحقیق حاضر، معیارهای دستیابی به شغل، ویژگی های اساتید فنی و حرفه ای، برنامه آموزشی و درسی فنی و حرفه ای، قوانین، روابط و ساختار حاکم بر فنی و حرفه ای، انتخاب رشته مهارتی مانعی برای کارآفرینی آموزش دیدگان فنی و حرفه ای در شهرستان زاهدان می باشد.

کلیدواژه ها: آموزش فنی و حرفه ای، کارآفرینی، موانع کارآفرینی، خود اشتغالی.

^۱ - دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

soltanalikhani@gmail.com

^۲ - مدیرکل آموزش فنی و حرفه ای استان سیستان و بلوچستان، دانشجوی دکتری مدیریت تطبیقی و توسعه، دانشگاه آزاد اسلامی شهید سلیمانی کرمان، کرمان، ایران.

^۳ - رئیس مرکز تخصصی آموزش کارآفرینی و مهارت های کسب و کار، دانشجوی دکتری مهندسی صنایع - اتوماسیون، دانشگاه آزاد نجف آباد، نجف آباد، ایران.

^۴ - دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان، زاهدان، ایران.

بیان مساله

در سطح جهانی، مفهوم کارآفرینی در چند دهه اخیر اهمیت قابل توجهی یافته است و به عنوان یک مفهوم رو به رشد در سراسر جهان در نظر گرفته می‌شود. کارآفرینی موفق مستلزم رهبری مؤثر افراد، منابع و فرآیندها برای ایجاد ارزش جدید است. نمونه‌هایی از نوآوری در یک سازمان موجود تا ایجاد یک سرمایه‌گذاری کاملاً جدید را شامل می‌شود. بنابراین، تحقیقات کارآفرینی با بررسی چگونگی، توسط چه کسی و در چه زمینه‌ای فرصت‌های خاص شناسایی، ارزیابی و برای ایجاد این ارزش جدید مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرند، چگونه و چرا کارآفرینی رخ می‌دهد را کشف کند (شین، ۲۰۱۲). با توجه به پیچیدگی‌های عمومی و پویایی‌های اجتماعی درگیر در فرآیند کارآفرینی، محققان اغلب از چندین دیدگاه نظری در زمینه‌های دیگر برای توضیح پدیده‌های کارآفرینی استفاده می‌کنند (رید و همکاران، ۲۰۱۸) هات (۱۹۹۴) کارآفرینی را به عنوان یک فعالیت اجتماعی برای تولید سود تعریف می‌کند و اصطلاح "کارآفرین" به معنای تولیدکنندگان است. کارآفرینان را می‌توان به عنوان خوداشتغال نیز تعریف کرد که به کسانی اطلاق می‌شود که کسب و کار خود را دارند، خواه کسب و کار کوچک یا بزرگ. به طور کلی، مفهوم کارآفرینی، اداره یک کسب و کار در مقیاس کوچک خواهد بود، زیرا مالکان نیز به عنوان مدیرانی عمل می‌کنند که از پول خود برای تشکیل کسب و کار استفاده می‌کنند و معمولاً به بازار محلی محدود می‌شوند (سویا و همکاران، ۲۰۰۷؛ نور و عیسی 2020c). تعداد فزاینده‌ای از تحقیقات نشان می‌دهد که کارآفرینی می‌تواند از طریق توانمندسازی و رهایی در جهان در حال توسعه، منافع اقتصادی و تغییرات اجتماعی مثبت را به همراه داشته باشد (اسکات و همکاران، ۲۰۱۲ و تریویدی و پتکوا، ۲۰۲۱). توانمندسازی - که به عنوان "گسترش توانایی افراد برای انتخاب زندگی استراتژیک در شرایطی که قبلاً این توانایی از آنها دریغ شده بود" تعریف می‌شود و به عنوان یکی از موارد مهم علمی و خط مشی عمومی از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. اولویت‌های اصلی جامعه مدرن است. (UNSDG، 2021). از طرف دیگر می‌توانیم بگوییم که کارآفرینی فرآیندی است که در آن کارآفرینان منابع خود را بهینه و یکپارچه می‌کنند یا برای ایجاد ارزش اقتصادی یا اجتماعی بیشتر تلاش می‌کنند. نه تنها می‌تواند خوداشتغالی و ایده‌های فردی را کامل کند، بلکه نقش مهمی در توسعه اقتصادی و گسترش موقعیت‌های مددکاری اجتماعی ایفا می‌کند. (تانگ، ۲۰۲۰). امروزه در بسیاری از کشورهای مختلف جهان به عنوان یک اصل و شاخص مهم در توسعه، سعی در افزایش درآمد ملی خود داشته‌اند و برای نیل به این اهداف مهم نیز از راهکارهای گوناگون و متعددی با مدیریت کارآمد، تدبیر و

هوشمندی سود جسته اند (حجازی، کشتکارو ناشی، ۱۳۹۵). حرکت همه به سوی یک اقتصاد رقابتی می باشد، ایجاد بخش های خصوصی، توسعه کارآفرینی و ایجاد کسب و کارهای کوچک و متوسط، از جمله این اقدامات بوده است. از جمله کارکردهای منحصر به فرد این کسب و کارها می توان به اشتغالزایی، توزیع ثروت در جامعه، توسعه ی مناطق حاشیه ای، تأمین تولیدات مورد نیاز کشورها، تربیت نیروی انسانی مورد نیاز صنایع و کسب و کارهای بزرگ اشاره نمود. امروزه کسب و کارهای کوچک و متوسط را می توان علاوه بر کارکردهای پیشین خود، به عنوان کانون اصلی توسعه کشورها به حساب آمده اند و حمایت های گسترده ای توسط مؤسسه های دولتی و عمومی از آنها به عمل خواهد آمد. برای توسعه کسب و کار های کوچک و متوسط به عنوان یک موتور توسعه پایدار، نیازمند محرکی بنام توسعه کارآفرینی می باشیم. زیرا کارآفرینی با خلق و بوجود آوردن فرصتهای جدید اشتغال و درآمدزایی، نوآوری و ایجاد رفاه در جامعه نقش بسیار مؤثری در بهبود وضع اقتصادی و معیشتی ایفا خواهد نمود. از طرف دیگر کارآفرینی یک پدیده تصادفی نیست و نیازمند فراهم آوردن بستر مناسب برای تحقق آن می باشد، در این میان می توان از آموزش مهارت های کارآفرینی، یکی از ابعاد مهم در گسترش و توسعه کارآفرینی است. چرا که امروزه می توان یکی از ویژگی های مهم نظام اقتصادی کشورها درهم تنیدگی ساختارهای آموزش و اشتغال آنها است، به عبارت دیگر ارتباط ارگانیک کار و آموزش ها همواره در برنامه ریزی های اقتصادی و اجتماعی همزمان با یکدیگر در نظر می باشد (بهشتی و فیضی زنگیر، ۱۳۹۷). توسعه پایدار با سرمایه گذاری گسترده در امر آموزش و پژوهش تحقق می یابد و آموزش های فنی و حرفه ای به عنوان یکی از ارکان اصلی و مهم توانمندسازی سرمایه های انسانی است، جایگاه ویژه ای در توسعه اقتصادی پایدار دارند. ارتباط ارگانیک کار و آموزش همواره در برنامه ریزی های اقتصادی و اجتماعی همزمان با یکدیگر در نظر می باشد. در واقع، هر آموزشی باید بازدهی و توجیه اقتصادی مناسبی داشته باشد که عالی ترین نوع آن ایجاد اشتغال متناسب با فراگیر می باشد. امروزه آموزش های فنی و حرفه ای را می توان در جهت ارتقاء توانمندی های افراد و تشویق آنان به کار آفرینی از اهمیت فراوانی برخوردار می باشد. توسعه آموزش های فنی و حرفه ای به عنوان یک نظام آموزشی غیر رسمی با روند کارآفرینی و راه اندازی کسب و کار ارتباط تنگاتنگی داشته است. مواردی مانند مهارتهای انسانی، منابع مالی و اقتصادی زیر ساخت های فیزیکی، مسائل بازار و مسائل حقوقی از ملزومات و نیازهای اساسی راه اندازی کسب و کارها می باشند که آموزش های فنی و حرفه ای با تقویت آنها و شناساندن این ملزومات به کار آموزان به بستر سازی کارآفرینی و شروع کسب و کار توسط این فراگیران کمک میکند (خانی ادیمی، ۱۳۹۶). با توجه به وجود محدودیت بازارهای

سازمانی و غیرسازمانی (آزاد) در جامعه جهت جذب فارغ التحصیلان آموزشهای فنی و حرفه ای و اشتغال آنان توجه به مقوله کارآفرینی در این آموزشها امری ضروری و اجتناب پذیر به نظر می رسد. از آنجا که هدف اصلی این آموزشهای فنی و حرفه ای تربیت نیروی کارماهر و توانمند مورد نیاز بخشهای مختلف جامعه می باشد، نظر بر این است که هدف از این آموزشها، افزایش توانایی های دانش، مهارت و قدرت درک افراد و انجام بهتر کار در حیطه وظایف شغلی است. آموزشهای فنی و حرفه ای به دلیل انعطاف پذیر بودن نشأت گرفته از خصوصیات بازار کار و اوضاع اقتصادی کشور و همچنین به دلیل آموزش و ایجاد مهارتهای لازم در افراد برای توانایی در به دست آوردن مشاغل، تاثیر بسیاری در شاغل شدن داشته است این آموزشها باید مهارتهای خاص مورد نیاز صنعت و هم چنین مهارتهای عمومی بازار کار را ایجاد کند و همچنین برای کسانی که مشغول به کار می باشند. که به دلیل تغییرات تکنولوژی دچار کاهش کارایی شده است. امکان به روز شدن و تکمیل مهارت را فراهم می کنند. لذا به این نوع آموزشها به عنوان ابزاری برای مقابله با بیکاری بالاخص بیکاری ساختاری که ناشی از تغییرات در اقتصاد جهانی می باشد، نگریسته می شود. در واقع خصرریسه این آموزشها، نوعی پرورش «کارآفرینی» است، به این معنی که افراد پس از کسب مهارت و تخصص دانش فنی، قادر خواهند بود که فرصتهای شغلی مناسبی را به دست آورند و یا در نهایت فرصت شغلی ایجاد نمایند. آموزش فنی و حرفه ای می تواند از طریق دانش افزایی، باعث افزایش فرصت های بازار شده و سطح تقاضای کارآفرینی را ارتقاء بخشد (تاج آبادی و همکاران، ۱۳۹۲) با توجه به این که اهداف آموزشهای فنی و حرفه ای شامل: ۱- دستیابی به اشتغال برای افراد فاقد مهارت؛ ۲- تطبیق مهارت نیروی انسانی با مهارتهای جدید ناشی از تحولات فناوری؛ ۳- ارتقاء مهارت نیروی انسانی به منظور دستیابی به بهره وری بالاتر می باشند بنابراین تلفیق رویکردهای کارآفرینانه به آموزش مهارتی رایج به ویژه ارتقاء قابلیت ایده پردازی نزد کارآموزان میتواند نقشی مهم در دستیابی به این اهداف داشته باشد. سالانه نزدیک به هزاران نفر در مراکز آموزش فنی و حرفه ای در سراسر کشور آموزش های مهارتی را فرا میگیرند اما آمارها نشان می دهد که تعداد خیلی کمی از این افراد موفق به کارآفرینی می شوند. آمارها نشان می دهد در سال ۱۳۹۹ در حدود نزدیک به ۲۰۰۰ نفر در مراکز آموزش فنی و حرفه ای زاهدان آموزش های مهارتی را فرا گرفته اند و دارای مهارت شده اند اما طبق رهگیری های صورت گرفته در مرکز آموزش فنی و حرفه ای زاهدان تعداد کسانی که موفق به کارآفرینی شده اند زیر ۱۰۰ نفر می باشد که این نشان میدهد که موانع بسیار مهمی در سر راه کارآفرینی مهارت آموختگان فنی و حرفه ای وجود دارد که باید مورد ارزیابی و

بررسی قرار بگردد بنابراین ما در این پژوهش به دنبال بررسی موانع کارآفرینی مهارت آموختگه فنی و حرفه ای در شهرستان زاهدان هستیم.

آموزش فنی و حرفه ای

آموزش فنی و حرفه ای شامل آموزشهایی است که به منظور ایجاد مهارت و توانایی برای احراز شغل، حرفه و کسب و کار به افراد ارائه می شود و یا کارآیی فرد را افزایش داده و موجب کاهش هزینه و افزایش کیفیت زندگی می شود. این آموزش ها در کشور ایران به صورت آموزش رسمی و غیر رسمی شامل آموزش های متوسطه فنی و حرفه ای و کار دانش، کاردانی فنی و حرفه ای و علمی - کاربردی، ضمن خدمت و مدیریت حرفه ای تخصصی و آموزش های کوتاه مدت برای سه سطح آموزش کارگر (ماهر، نیمه ماهر)، آموزش تکنیسین و آموزش مهندس و کارشناس صورت می گیرد این آموزش ها در سطح آموزش کارگران (ماهر و نیمه ماهر) عمدتاً به صورت ۷۰٪ عملی و ۳۰٪ تئوری به کارآموزان ارائه می گردد. نظام قابل تشخیص مدیریت و سازمان آموزش های فنی و حرفه ای شامل: ۱ - آموزش حرفه ای ۴ - حرفه آموزی بازار کار ۳۸ - حرفه آموزی بنگاه اقتصادی (درون بنگاهی) می باشد مطابق ۲۲ ماده قانونی موضوعه اجرای حرفه آموزی بازار کار (آموزش های و حرفه ای کوتاه مدت غیر رسمی) به سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور واگذار شده است. آموزش های فنی و حرفه ای با توأم نمودن آموزش های نظری و عملی این امکان را برای آموزش دیدگان فراهم می نماید که همسویی بیشتری با نیازهای بازار کار داشته و از این طریق امکان بیشتری برای جذب آنها در فعالیت های اقتصادی - اجتماعی فراهم شود (سلیمی فر و مرتضوی، ۱۳۸۴). هر یک از این دو نوع آموزش با مردم و آماده سازی آنها برای اشتغال سرو کار دارد. نقش های عمده آموزش های فنی و حرفه ای شامل آموزش زنان و مردان جوانی است که در آینده ای نزدیک به بازار کار وارد خواهند شد و همچنین بازآموز و ارتقا، کیفی افرادی که به کاری اشتغال دارند در هر دو مورد برنامه های آموزش فنی و حرفه ای با تقاضاهای ملی نیروی انسانی و ایجاد فرصت های آموزشی برای بزرگسالان بی کار ارتباط دارد (فرهادیان و همکاران، ۱۳۸۴). آموزش های فنی و حرفه ای فعالیت هایی است که فرد را برای

⁵ - Formal

⁶ - Nonformal

⁷ Vocational Education

⁸ Labour Market Training

⁹ - Enterprise Training

احراز شغل، حرفه و کسب درآمد آماده می‌کند یا کارایی وی را در انجام آن‌ها افزایش می‌دهد یا باعث ایجاد مهارتهایی می‌شود که به کاهش مخارج و افزایش کیفیت زندگی او منجر خواهد شد. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای برگرفته از نیازهای جامعه است. نیازهایی که ناشی از عوامل گوناگون نظیر ضرورت‌های پیش‌آمده در سطح بین‌المللی و ملی، تغییرات فناوری، تحولات اجتماعی و اقتصادی، نگرش افراد و استفاده‌کنندگان از این آموزش‌هاست. در اقتصاد دانش‌محور، مهمترین عامل تولید، نه نیروی کار و سرمایه بلکه دانش، مهارت و فناوری است. یوزیلد^۱ (۱۹۹۳) به اعتقاد کویین (۱۹۹۲)، قدرت اقتصادی و توان تولیدی سازمانهای مدرن به جای دارایی‌های فیزیکی، مرهون توانمندی فکری و خدماتی آنها است. به نظر مینتر برگ^۱ (۱۹۹۲)، بانک اطلاعات استراتژیک سازمان در حافظه رایانه‌ها نیست، بلکه در مغز مدیران و کارکنان است. سولیمان^۱ (۲۰۰۳)، برای استفاده از دانش، سطوح بالای از منابع انسانی ضروری است. ایجاد منابع انسانی توانمند، با دو فرآیند متمایز یعنی توسعه‌ی مهارت‌ها و ایجاد قابلیت‌ها صورت می‌گیرد. توسعه‌ی مهارت‌ها، شامل آموزش رسمی در تحصیلات و در ضمن کار است. در حالیکه ایجاد قابلیت، به معنای توسعه‌ی دانش و مهارت از طریق کوشش‌های مدیریتی و فناوری است. توسعه دانش و معلومات زیر بنای توسعه مهارت‌ها و نگرش به شمار می‌آید و به تنهایی و به خودی خود، تاثیر چندانی در توسعه‌ی شایستگی مدیریتی ندارد. (فرهادیان و همکاران، ۱۳۸۴). همچنین آموزه‌های مهارتی عبارتست از رویارویی دانش‌محور مستقیم با عوامل محیطی و طراحی دوره‌های استاندارد متناسب با توان موجود به منظور خشی سازی تهدیدها و ایجاد اقداماتی بر دایه فرصت‌ها و با هدف تقویت یا بهبود نقاط قوت در دوره زمانی میان مدت میباشد. واژه مهارت در حوزه آموزش‌های سازمانی بر دو جنبه مهم و مرتبط با یکدیگر دلالت دارد. از یک طرف مهارت عبارتست از آشنایی با روش و چگونگی به کارگیری اصول و قواعد علمی و فنی در عمل و از طرف دیگر عبارتست از تسلط و خبرگی در استفاده از ابزارها، وسایل و فنون علمی مرتبط با وظایف شغلی که در اثر تمرین و تکرار و کسب تجربیات در طول زمان اثر دارد. اقتصاددانان معتقدند که افزایش پایدار بهره‌وری نیروی کار از مقدار و کیفیت بهتر منابع سرمایه‌ای توأم با آموزش بیشتر و بهبود فرآیند تولید ناشی می‌شود (سند راهبردی مهارت و فناوری سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای، ۱۳۹۰، ص ۹).

موانع عام کارآفرینی مربوط به شرایط کلی کشور

علاوه بر موانع مربوط به فرایند آموزش مهارت آموختگان فنی و حرفه ای، موانع موجود در کشور نیز باعث منفعل ماندن کارآفرینان با انگیزه و کاهش فعالیت های کارآفرینانه آنها شده است. برخی از این موانع عبارتند از:

۱- ضعف کلی سیستم آموزشی: آموزش کارآفرینی سیاستی است که به طور مستقیم در کمیت و کیفیت عرضه کارآفرینی و فعالیت های کارآفرینان اثر می گذارد. فعالیت های آموزشی در ایران به ندرت پویا و یادگیرنده می باشند و نمی توانند مطابق با نیازهای جامعه، آموزش های صحیح را ارائه دهند و به افراد در کارآفرین شدن کمک کنند. دلیل این امر می تواند عدم وجود سیاست های کلان آموزشی متناسب با فرهنگ کارآفرینی در نظام آموزشی کشور باشد.

کاربردی نبودن آموزش ها و عدم وجود رابطه ی صحیح بین محتوای آموزشی و مهارت های لازم برای کارآفرینی باعث شده است که افراد نتوانند توانایی های لازم برای کارآفرینی را به دست آورند. همچنین دانشگاه ها و مراکز آموزشی که نقش بسزایی در توسعه ی فرهنگ کارآفرینی ایفا می کنند گاهی به صورت دوباره کاری و تکراری در فرایند آموزش عمل می کنند که این امر ناشی از ضعف برنامه ریزی در سطوح مختلف آموزشی می باشد (باقری و نمازیان، ۱۳۹۱).

در کشورهای اروپایی و امریکا، مباحث کارآفرینی از چنان اهمیتی برخوردار هستند که در دوره کارشناسی و کارشناسی ارشد همه رشته های دانشگاهی حداقل یک درس با عنوان کارآفرینی ارائه و درس داده می شود؛ به جهت اهمیت این موضوع، کاربردی بودن درس و همچنین منافع بسیار زیاد مشاهده شده از آن، مهارت های ارائه شده در این درس به وقت و متناسب با اهداف و سیاست های کلان اقتصادی تعیین می شوند.

لیکن در ایران علیرغم توجه بیشتر در سالهای اخیر هنوز هم اهمیت موضوع برای تصمیم گیرندگان مشخص نمی باشد و به دوره های آموزشی خارج از برنامه درسی اکتفا شده است. علاوه بر این، آموزش های ارائه شده نیز، در یک نظام متناسب با سیاست های کلان کشور تهیه نشده است (محمدی پور و همکاران، ۱۳۹۲).

۲- انتظارات از حکومت: غالباً در همه موارد انتخابات یکی از شعارهای اصلی کاندیداها " ایجاد اشتغال " برای جوانان می باشد. این امر باعث شده که انتظارات جوانان از دولت بالا برود و همواره منتظر این باشند که کارفرمایی به نام دولت، آنها را به استخدام خود در آورند لذا تمایل جوانان به سمت شغل های کارمندی منحرف شده اند.

۳-ریسک‌گریزی: محیط خانواده، مدرسه و جامعه به گونه ای می باشد که غالب جوانان، حتی قشر تحصیل کرده را به سمت حرفه های با درآمد مطمئن و بدون ریسک سوق می دهد.

۴-نگرش نادرست به پول و ثروت: علارغم تقدس ثروت در اسلام به عنوان یک ابزار برای زندگی بهتر، فرهنگ شکل گرفته در جامعه نگرش درستی نسبت به پول ندا شته و به ثروتمند همواره به چشم شیاد و دزد نگریسته می شود. به این ترتیب افراد نه به دنبال نفع شخصی خود می روند و نه به دنبال یافتن راه های صحیح کسب درآمد بیشتر هستند.

۵-فقدان عوامل انگیزش در مرحله تحرک کارآفرینی: انگیزش آن چیزی است که باعث می شود فرد در جامعه اقدام به فعالیت کارآفرینی کند و شامل الگوهای رفتاری، شبکه افراد پشتیبان روحی و شبکه افراد پشتیبان تخصصی است (خانی ادیمی، ۱۳۹۸).

۶-رانت و تبعیض: در همه جای جهان رانت وجود دارد، بررسی های گسترده اقتصادی در جهان نشان می دهد که در این بین کشورهایی که توانسته اند مردم را قانع کنند که بابت تبعیض های اجتماعی و رانت مبارزه موثر داشته باشند به رشد بالاتری دست پیدا کرده اند. لیکن علی رغم سفارشات دینی و قانونی، عدم توجه به این مساله حیاتی، تحرک اجتماعی را در کشور تضعیف نموده است (محمدی پور و همکاران، ۱۳۹۲).

۷-فقدان شبکه پشتیبان روحی و الگوی رفتاری مناسب: نه تنها محیط خانواده، مدرسه، و جامعه جوانان را به سمت حرفه های با درآمد مطمئن و بدون ریسک سوق می دهد بلکه باعث می شود به صورت یک عامل ضد انگیزشی از فعالیت های کارآفرینانه آنها نیز جلوگیری به عمل می آورد. همچنین به جهت مخفی بودن موفقیت افراد پر تحرک و کارآفرین و همچنین عدم پوشش رسانه ها و بی توجهی به موفقیت این افراد از جهت الگوهای مشخص و موفق، انگیزشی در جامعه ایجاد نمی شود.

۸-فقدان شبکه پشتیبانی تخصصی: به جهت قدرتمند بودن بخش عمومی در کشور و انحصار دولتی، تاکنون یک بخش خصوصی قوی و پویا در اقتصاد شکل نگرفته است. لذا حتی با اقدام برای فعالیت کارآفرینانه، کارآفرین ناچار است برخی از مشکلات و اشتباهات را خود تجربه کند تا حرکت و مسیر صحیح را بیابد.

۹-تضمین بقای شغل: دولت به عنوان یک سازمان بزرگ، بزرگترین استخدام کننده نیروی کارتحصیل کرده در کشوری باشد که علاوه بر دولت سعی در حفظ نیروی کار خود دارد. به همین منظور به جای اخراج صاحب یک منصب، با تغییر شغل وی، در قسمت دیگر دولت از خروج این نیروها جلوگیری می کند. در حالی که خروج این نیروها از دولت به معنی ورود آنها به

بخش خصوصی می باشد و به احتمال بسیار زیاد کارآفرین شدن آنها می باشد (خانی ادیمی، ۱۳۹۸).

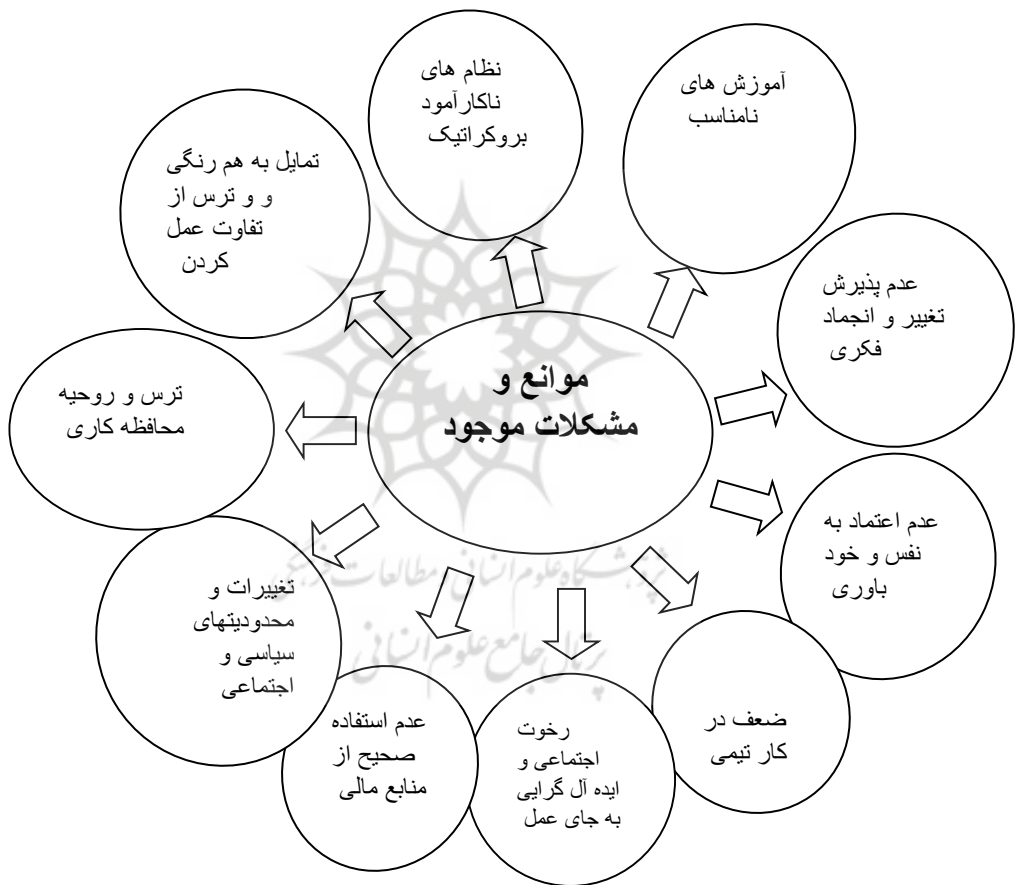
۱۰- سرکوبی خلاقیت: درآمد نفت باعث شده است که دولت در عمل خود را بی نیاز از خلاقیت مردم بداند و لذا به نیروی انسانی خلاق توجهی ندارد. جهت گیری های دولت نهم در مورد مهاجرت نخبگان و کم اهمیت دانستن خروج سرمایه های عظیم انسانی شاهدی بر این مدعاست. علاوه بر این، ماهیت نبودن فعالیت کارآفرین ضرورت شفاف شدن قوانین مالکیت معنوی، حق امتیاز، پروانه ثبت اختراع و... را روشن تر می کند (محمدی پور و همکاران، ۱۳۹۲).

۱۱- عدم پذیرش تغییر و انجماد فکری: تحقیقات نشان می دهد که اکثر افراد در برابر تغییرات مقاومت و ایستادگی می کنند. این مقاومت در برابر تغییرات چه سازمانی و چه فردی از یکسو امری مثبت است چرا که موجب ثبات و پایداری و قابلیت پیش بینی رفتارهای آینده می گردد اما از طرفی می تواند منجر به تضاد و تعارض شود. با عنایت به اینکه کارآفرینی فرایندی است که لازمه آن پویایی و تحرک فکری است، لذا مقاومت در برابر تغییرات و عدم همراهی با تغییرات محیطی، انجماد فکری فرد یا سازمان را به دنبال خواهد داشت که خود مانع بسیار بزرگی برای کارآفرینی محسوب می شود. مقاومت های فردی جزء ویژگی های شخصیتی است که در این خصوص می توان به مواردی از قبیل پایبندی به عادت، امنیت شغلی، عوامل اقتصادی و چشم بستن بر روی واقعیت ها اشاره کرد.

۱۲- کمبود اعتماد به نفس و خودباوری: انسان موجودی است که خداوند استعدادها و توانایی های فراوانی در وجود او نهاده است که اگر هر انسانی به آنان پی ببرد و به طور مؤثری از این موهبت های الهی بهره برداری نماید، می تواند نهایت سودمندی را برای زندگی خود و دیگران به ارمغان بیاورد. یکی از دلایل عدم موفقیت کارآفرینی در ایران را عدم اعتماد به نفس کافی و خودباوری می توان دانست. این موضوع می تواند ناشی از عوامل مختلفی مانند ناآگاهی به لزوم خودباوری، ترس و تردید، عدم اطمینان، تقلید کورکورانه، تنبلی و افزون خواهی و ... باشد.

۱۳- استفاده ناصحیح از منابع مالی و تخصیص نادرست منابع: یکی از مشکلاتی که امروزه بر سر راه کارآفرینی در ایران قرار دارد عدم استفاده صحیح و تقسیم ناصحیح منابع مالی می باشد. در شرایط اقتصادی فعلی کشور و با توجه به تحریم های همه جانبه موجود، عدم تخصیص بهینه منابع مالی به ایده های کارآفرینانه، باعث کاهش این فعالیت ها، کاهش قدرت سرمایه گذاری در بخش خصوصی، کاهش تولید ناخالص ملی تولید ناخالص داخلی و در نهایت عدم رشد و توسعه ی کشور می شود. همچنین میزان توسعه یافتگی و عقب ماندگی کشورها ارتباط مستقیمی با میزان سرمایه گذاری بر تحقیق و توسعه بر روی پژوهش های کارآفرینی منجر به خلق فرصت های کسب و کار و پویایی جامعه می شود. لیکن در ایران منابع مالی در جهت فرایندهای تحقیق و توسعه به صورت صحیحی استفاده نمی شود. گاهی واحدهای ارزیابی طرح های کارآفرینانه از

لحاظ توجیه پذیری به صورتی ناصحیح و بدون بررسی علمی و بر اساس قضاوت شخصی عمل می‌کنند و روابط به جای ضوابط در تخصیص منابع به طرح‌های کارآفرینی حاکم می‌شود. تصمیم‌گیری در تخصیص منابع به دلایلی مانند عدم وجود قانون، نظارت ناکافی و نیز نبود عوامل انگیزشی به طور صحیح انجام نمی‌شود. همچنین موارد زیادی وجود دارد که در ارزیابی طرح‌ها شرایط توجیه‌پذیری طرح (فنی، اقتصادی و مالی) به درستی رعایت نمی‌گردد. مجموع این عوامل منجر شده است که منابع مالی به درستی در مسیر حمایت از فعالیت‌های کارآفرینی هدایت نشود. شکل زیر نمای کلی موانع و مشکلات موجود برای کارآفرینی را نشان می‌دهد (باقری و نمازیان، ۱۳۹۱).

شکل (۲-۴) موانع کارآفرینی در ایران (باقری و نمازیان، ۱۳۹۱)

سوالات تحقیق

سوال اصلی: مهمترین موانع کارآفرینی آموزش دیدگان فنی و حرفه ای چیست؟
سوالات فرعی: موانع کارآفرینی آموزش دیدگان فنی و حرفه ای شهرستان زاهدان در حین آموزش های فنی و حرفه ای کدامند؟

۲- موانع کار آفرینان در مرحله پس از آموزش مهارت آموختگان آموزش فنی و حرفه ای کدامند؟

روش تحقیق

تحقیق حاضر به لحاظ شیوه اجرای تحقیق و ابزارهای جمع آوری داده ها، تحقیقی توصیفی از نوع پیمایشی می باشد و از نظر هدف، تحقیقی کاربردی می باشد که درصدد رفع مشکلی خاص برای جامعه است. که نتایج حاصل از آن بر کارآفرینی آموزش دیدگان فنی و حرفه ای کمک می کند. جامعه آماری تحقیق در حدود ۱۰۰۰ نفر از مهارت آموختگان سازمان فنی و حرفه ای زاهدان میباشند که حجم نمونه بر اساس جدول مورگان ۲۷۸ نفر انتخاب شده است. برای کسب داده های ثانویه (داده های که قبلا تولید شده و در منابع موجود قابل دسترسی است) به بررسی کتاب ها، مجلات، پایان نامه ها، مقالات و سایر مستندات موجود در کتابخانه پرداخته است. در روش های میدانی از پرسشنامه محقق ساخته برای جمع آوری اطلاعات استفاده شده است.

بررسی توصیفی داده های تحقیق

توصیف متغیر های جمعیت شناختی تحقیق

پاسخ های بدست آمده از پرسشنامه های جمع آوری شده برای متغیر جنسیت بصورت جدول شماره ۱ می باشد:

جدول (۱) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر اساس جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۱۴۰	۵۰/۴
زن	۱۳۸	۴۹/۶
کل	۲۷۸	۱۰۰

جدول (۱) نتایج توزیع فراوانی جنسیت پاسخ دهندگان نشان داد که تعداد ۱۴۰ نفر (۵۰/۴ درصد) مرد و ۱۳۸ نفر (۴۹/۶ درصد) زن تعداد پاسخگویان را تشکیل داده اند؛ که بیشترین فراوانی مربوط به مردان می باشد.

جدول (۲) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر اساس سن پاسخ دهندگان

نوع پاسخ	کمیت پاسخ	فراوانی	درصد فراوانی
۱۵ تا ۲۰ سال	۱۱۶	۴۱/۷	
۲۶ تا ۳۵ سال	۱۴۹	۵۳/۶	
۳۶ تا ۴۵ سال به بالا	۱۳	۴/۷	
جمع	۲۷۸	٪۱۰۰	

جدول (۲) نتایج توزیع فراوانی زمینه کسب و کار نشان داد که تعداد ۱۱۶ نفر (۶۴٫۸ درصد) در ۱۵ تا ۲۵ سال و ۱۴۹ نفر (۲۹٫۶ درصد) ۲۶ تا ۳۵ سال و ۱۳ نفر (۵٫۶ درصد) ۳۶ تا ۴۵ سال فعالیت داشته اند که بیشترین تعداد پاسخگویان مربوط به بخش ۲۶ تا ۳۵ سال می باشد.

جدول (۳) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر اساس تحصیلات

نوع پاسخ	پاسخ کمیت	فراوانی	درصد فراوانی
دیپلم و زیر دیپلم	۱۵۸	۵۶/۸	
فوق دیپلم و لیسانس	۱۱۳	۴۰/۶	
فوق لیسانس و دکترا	۷	۲/۵	
جمع کل	۲۷۸	٪۱۰۰	

جدول (۳) نتایج توزیع فراوانی میزان تحصیلات پاسخگویان نشان داد که تعداد ۱۵۸ نفر (۵۶٫۸ درصد) دیپلم و زیر دیپلم و ۱۱۳ نفر (۴۰٫۶ درصد) فوق دیپلم و لیسانس و ۷ نفر (۲٫۵ درصد) فوق لیسانس و دکترا که بیشترین فراوانی مربوط به دیپلم و زیر دیپلم می باشد.

جدول (۴) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر اساس وضعیت اشتغال

نوع پاسخ	پاسخ کمیت	فراوانی	درصد فراوانی
شاغل تمام وقت	۹۲	۳۳/۱	
شاغل نیمه وقت	۱۲	۴/۳	
بیکار (در جستجوی کار)	۶۹	۲۴/۸	
در حال تحصیل	۷۹	۲۸/۴	
خانه دار	۲۴	۸/۶	
دارای درآمد بدون کار (بازنشسته)	۰	۰	
دارای درآمد بدون کار (غیربازنشسته)	۲	۰/۷	
سایر	۰	۰	
جمع کل	۲۷۸	٪۱۰۰	

جدول (۴) نتایج توزیع فراوانی میزان تحصیلات پاسخگویان نشان داد که تعداد ۹۲ نفر (۳۳/۱ درصد) شاغل تمام وقت و ۱۲ نفر (۴/۳ درصد) شاغل نیمه وقت ۶۹ نفر (۲۴/۸ درصد) بیکار و ۲۴ نفر (۸/۶ درصد) خانه دار و ۲ نفر (۰/۷ درصد) دارای درآمد بدون کار (غیر باز نشسته) می باشد که بیشترین فراوانی مربوط به شاغل تمام وقت می باشد.

جدول (۵) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان وضعیت شغلی شاغلین در صورت اشتغال

درصد فراوانی	فراوانی	پاسخ کمیت نوع پاسخ
۱/۱	۱	کارفرما
۸/۷	۸	کارگر مستقل (خود اشتغال)
۲۳/۹	۲۲	کارآفرین (با چندین کارگر و کارمند)
۲۳/۹	۲۲	کارکن فامیلی بدون مزد
۲۵	۲۳	مزد / حقوق بگیر بخش خصوصی
۱۲	۱۱	مزد / حقوق بگیر بخش دولتی
۳/۴	۴	مزد / حقوق بگیر بخش تعاونی
۱/۱	۱	سایر
٪۱۰۰	۹۲	جمع کل

جدول (۵) نتایج توزیع فراوانی وضعیت شغلی شاغلین در صورت اشتغال نشان داد که تعداد ۹۲ نفر (۸/۱ درصد) کارفرما و ۸ نفر (۸/۷ درصد) کارگر مستقل (خود اشتغال) ، ۲۲ نفر (۲۳/۹ درصد) کارآفرین (با چندین کارگر و کارمند) و ۲۲ نفر (۲۳/۹ درصد) کارکن فامیلی بدون مزد و ۲۳ نفر (۲۵ درصد) مزد / حقوق بگیر بخش خصوصی و ۱۱ نفر (۱۲ درصد) مزد / حقوق بگیر بخش دولتی و ۴ نفر (۴/۳ درصد) مزد / حقوق بگیر بخش تعاونی و ۱ نفر (۱/۱ درصد) سایر میباشد که بیشترین فراوانی مربوط به مزد / حقوق بگیر بخش خصوصی می باشد.

جدول (۶) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان وضعیت سابقه کار (شاغلین)

درصد فراوانی	فراوانی	پاسخ کمیت نوع پاسخ
۲/۲	۲	کمتر از ۶ ماه
۴/۳	۴	بین ۶ ماه تا ۱ سال

درصد فراوانی	فراوانی	پاسخ کمیّت نوع پاسخ
۲۰/۷	۱۹	بین ۱ سال تا ۲ سال
۳۳/۷	۳۱	بین ۲ تا ۳ سال
۳۳/۷	۳۱	بین ۳ تا ۵ سال
۵/۴	۵۱	بین ۵ تا ۱۰ سال
۰	۰	بین ۱۰ تا ۱۵ سال
۰	۰	بیش از ۱۵ سال
٪۱۰۰	۹۲	جمع کل

جدول (۶) نتایج توزیع فراوانی وضعیت سابقه کار شاغلین در صورت اشتغال نشان داد که تعداد ۲ نفر (۲/۲ درصد) کمتر از ۶ ماه و ۴ نفر (۴/۳ درصد) بین ۶ تا ۱ سال، ۱۹ نفر (۲۰/۷ درصد) بین ۱ سال تا ۲ سال و ۳۱ نفر (۳۳/۷ درصد) بین ۲ تا ۳ سال و ۳۱ نفر (۳۳/۷ درصد) بین ۳ تا ۵ سال و ۵۱ نفر (۵/۴ درصد) بین ۵ تا ۱۰ سال و ۰ نفر (۰ درصد) بین ۱۰ تا ۱۵ سال و ۰ نفر (۰ درصد) بیش از ۱۵ سال می باشد.

جدول (۷) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان کار در هفته شاغلین

درصد فراوانی	فراوانی	پاسخ کمیّت نوع پاسخ
۰	۰	یک روز در هفته
۰	۰	دو روز در هفته
۰	۰	سه روز در هفته
۰	۰	چهار روز در هفته
۲۶/۷	۲۵	پنج روز در هفته
۷۳/۳	۶۷	شش روز در هفته
۰	۰	هفت روز در هفته
٪۱۰۰	۹۲	جمع کل

جدول (۷) نتایج توزیع فراوانی کار در هفته شاغلین در صورت اشتغال نشان داد که تعداد ۲۵ نفر (۲۶/۷ درصد) پنج روز در هفته و ۶۷ نفر (۷۳/۳ درصد) شش روز در هفته که بیشترین فراوانی مربوط به شش روز در هفته می باشد.

جدول (۸) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان ساعت کار در هفته شاغلین

درصد فراوانی	فراوانی	پاسخ کمیت
		نوع پاسخ
۰	۰	کمتر از ۱۰ ساعت در هفته
۰	۰	بین ۱۰ تا ۲۰ ساعت در هفته
۰	۰	بین ۲۰ تا ۳۰ ساعت در هفته
۲۸/۶	۲۶	بین ۳۰ تا ۴۰ ساعت در هفته
۵۸/۲	۵۳	بین ۴۰ تا ۵۰ ساعت در هفته
۱۳/۲	۱۳	بیش از ۵۰ ساعت در هفته
٪۱۰۰	۹۲	جمع کل

جدول (۹) نتایج توزیع فراوانی ساعت کار در هفته شاغلین نشان داد که تعداد ۲۶ نفر (۶/۲۸ درصد) بین ۳۰ تا ۴۰ ساعت و ۵۳ نفر (۲/۵۸ درصد) بین ۴۰ تا ۵۰ ساعت که بیشترین فراوانی مربوط به بین ۴۰ تا ۵۰ ساعت کار در هفته می باشد.

جدول (۹) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان علت ساعت کار شاغلین

درصد فراوانی	فراوانی	پاسخ کمیت
		نوع پاسخ
۶۲/۶	۵۷	شرایط کاری یا الزامات شغلی
۰	۰	رکود یا قرار داشتن در فصل غیر کاری
۰	۰	فقدان مواد اولیه و اعتبارات مورد نیاز
۰	۰	عدم تمایل به کار بیشتر
۳۷/۴	۳۵	مسائل شخصی و خانوادگی
۰	۰	پیدا نکردن کار با ساعت بیشتر
۰	۰	بیماری ناتوانی و آسیب دیدگی
۰	۰	تحصیل آموزش
٪۱۰۰	۹۲	جمع کل

جدول (۹) نتایج توزیع فراوانی علت ساعت کار شاغلین نشان داد که تعداد ۵۷ نفر (۶/۶۲ درصد) شرایط کاری یا الزامات شغلی و ۳۵ نفر (۴/۳۷ درصد) مسائل شخصی و خانوادگی که بیشترین فراوانی مربوط به شرایط کاری یا الزامات شغلی می باشد.

جدول (۱۰) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان زمان ورود به شغل شاغلین

درصد فراوانی	فراوانی	پاسخ کمیت
		نوع پاسخ
۱۲/۲	۱۲	قبل از ورود به دوره مهارتی بدون مدرک مهارتی
۱۲	۱۱	قبل از ورود به دوره مهارتی با مدرک قبلی
۰	۰	اوایل دوره مهارتی
۰	۰	آخر دوره مهارتی
۷۵/۸	۶۹	بعد از فراغت از دوره
٪۱۰۰	۹۲	جمع کل

جدول (۱۰) نتایج توزیع فراوانی زمان ورود به شغل شاغلین نشان داد که تعداد ۱۳ نفر (۱۲/۲ درصد) قبل از ورود به دوره مهارتی بدون مدرک مهارتی و ۱۱ نفر (۱۲ درصد) مسایل شخصی و خانوادگی که بیشترین فراوانی مربوط به بعد از فراغت از دوره می باشد.

جدول (۱۱) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان شاغل شدن پس از اتمام دوره مهارتی فنی و حرفه ای

درصد فراوانی	فراوانی	پاسخ کمیت
		نوع پاسخ
۲۰/۳	۱۴	شش ماه پس از فراغت از دوره مهارتی
۵۲/۲	۳۶	یک سال بعد از فراغت از دوره مهارتی
۲۷/۵	۱۹	دو سال پس از فراغت از دوره مهارتی
۰	۰	سه تا ۵ سال بعد از فراغت از دوره مهارتی
٪۱۰۰	۶۹	جمع کل

جدول (۱۱) نتایج توزیع فراوانی شاغل شدن پس از اتمام دوره مهارتی فنی و حرفه ای نشان داد که تعداد ۱۴ نفر (۲۰/۳ درصد) شش ماه پس از فراغت از دوره مهارتی و ۳۶ نفر (۵۲/۲ درصد) یک سال بعد از فراغت از دوره مهارتی و ۱۹ نفر (۲۷/۵ درصد) دو سال پس از فراغت از دوره مهارتی که بیشترین فراوانی مربوط به بعد از فراغت از دوره می باشد.

جدول (۱۲) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر اساس نوع فعالیت شاغلین

درصد فراوانی	فراوانی	پاسخ کمیت
		نوع پاسخ
۰	۰	کشاورزی
۴۵/۱	۴۲	صنعت
۵۴/۹	۵۰	خدمات
۰	۰	آموزش

درصد فراوانی	فراوانی	پاسخ کمیّت نوع پاسخ
	۰	بازار و تجارت
	۰	تجارت الکترونیک
٪۱۰۰	۹۲	جمع کل

جدول (۱۲) نتایج توزیع فراوانی بر اساس نوع فعالیت شاغلین نشان داد که تعداد ۴۲ نفر (۱/۴۵ درصد) صنعت و ۵۰ نفر (۹/۵۴ درصد) خدمات که بیشترین فراوانی مربوط به خدمات می باشد.

جدول (۱۳) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر اساس ورود به شغل فعلی شاغلین

درصد فراوانی	فراوانی	پاسخ کمیّت نوع پاسخ
۲۷/۵	۲۵	دوستان و آشنایان
۴۱/۸	۳۸	تلاش و جستجوی فردی
۳۰/۸	۲۸	شبکه های مجازی
۰	۰	مطبوعات و روزنامه
۰	۰	آزمون استخدامی
۰	۰	معرفی استادان و مربیان فنی و حرفه ای
٪۱۰۰	۹۲	جمع کل

جدول (۱۳) نتایج توزیع فراوانی بر اساس ورود به شغل فعلی شاغلین نشان داد که تعداد ۲۵ نفر (۵/۲۷ درصد) دوستان و آشنایان و ۳۸ نفر (۸/۴۱ درصد) تلاش و جستجوی فردی و ۲۸ نفر (۸/۳۰ درصد) شبکه های مجازی که بیشترین فراوانی مربوط به تلاش و جستجوی فردی می باشد.

جدول (۱۴) توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر اساس ورود به شغل فعلی شاغلین

درصد فراوانی	فراوانی	پاسخ کمیّت نوع پاسخ
۸/۹	۱۰	زیر ۱ میلیون تومان
۶۶/۷	۶۰	۱ تا ۲ میلیون تومان
۲۴/۴	۲۲	۳ تا ۵ میلیون
۰	۰	۵ تا ۱۰ میلیون
۰	۰	۵ تا ۱۰ میلیون
۰	۰	۱۰ میلیون به بالا
٪۱۰۰	۹۲	جمع کل

جدول (۱۴) نتایج توزیع فراوانی بر اساس ورود به شغل فعلی شاغلین نشان داد که تعداد ۱۰ نفر (۸/۹ درصد) زیر ۱ میلیون تومان و ۶۰ نفر (۶۶/۷ درصد) ۱ تا ۲ میلیون تومان و ۲۲ نفر (۲۴/۴ درصد) ۳ تا ۵ میلیون که بیشترین فراوانی مربوط به ۱ تا ۲ میلیون تومان می باشد.

توصیف متغیرهای اصلی تحقیق

توصیف متغیرهای سوال اصلی تحقیق

در این پژوهش محقق به بررسی مهمترین موانع کارآفرینی آموزش های دیدگان فنی و حرفه ای شهرستان زاهدان پرداخته، که پس از مصاحبه با کارشناسان این موانع به دو گروه موانع در حین آموزش های فنی و حرفه ای و موانع بعد از آموزش های فنی و حرفه ای تقسیم شده اند. بر اساس داده های جمع آوری شده از نمونه آماری و پردازش آن توسط نرم افزار SPSS، شاخص های توصیفی مولفه های هر کدام از موانع اصلی تحقیق مطابق جدول شماره (۱۵) می باشد.

جدول (۱۵) آمارهای توصیفی متغیرهای اصلی تحقیق

ردیف	عنوان	شرح متغیرها	میانگین
۱	در حین آموزش های فنی و حرفه ای	معیارهای دستیابی به شغل	۴/۳۵۴۰
۲		وضعیت اساتید فنی و حرفه ای	۴/۳۴۰۳
۳		برنامه آموزشی و درسی فنی و حرفه ای	۴/۴۶۴۰
۴		قوانین و روابط و ساختار حاکم بر فنی و حرفه ای	۴/۴۷۶۶
۵		انتخاب رشته مهارتی	۴/۴۲۱۵
۶	بعد از آموزش	عوامل بیکاری مهارت آموختگان پس از مهارت	۴/۴۵۳۶

همانطور که از جدول (۱۵) ملاحظه می شود، میانگین، میانه، انحراف معیار گزارش شده است بیشترین میانگین ۴/۴۷۶۶ مربوط به قوانین و روابط و ساختار حاکم بر فنی و حرفه ای و کمترین میانگین ۴/۳۴۰۳ مربوط به وضعیت اساتید فنی و حرفه ای بوده است.

تحلیل داده های تحقیق

در این بخش از تحقیق، ابتدا بررسی نرمال بودن یا نبودن توزیع متغیرهای تحقیق با استفاده از آزمون اسمیرنوف-کولموگروف انجام شده است. در این آزمون فرض صفر و یک به صورت زیر تعریف می شوند:

H_0 : متغیر دارای توزیع نرمال است.

H_1 : متغیر دارای توزیع نرمال نیست.

جدول شماره (۱۶) نتایج حاصل از آزمون اسمیرنوف-کولموگروف

نتیجه نرمال / غیر نرمال بودن توزیع	مقدار P	مقدار K-S	تعداد n	متغیر	دیف
نرمال	۰/۳۶۸	۴/۸۴۳	۲۷۸	معیارهای دستیابی به شغل	۱
نرمال	۰/۲۸۵	۳/۲۷۶	۲۷۸	وضعیت اساتید فنی و حرفه ای	۲
نرمال	۰/۳۶۳	۳/۸۴۳	۲۷۸	برنامه آموزشی و درسی فنی و حرفه ای	۳
نرمال	۰/۳۳۶	۳/۸۶۹	۲۷۸	قوانین، روابط و ساختار حاکم بر فنی و حرفه ای	۴
نرمال	۰/۳۵۸	۳/۳۸۶	۲۷۸	انتخاب رشته مهارتی	۵
نرمال	۰/۴۵۲	۴/۶۸۲	۲۷۸	عوامل بیکاری مهارت آموختگان پس از مهارت	۶

مطابق جدول شماره (۱۶) مشاهده می شود که سطح معناداری آزمون متغیرهای اصلی تحقیق از ۰/۰۵ بزرگتر است، در نتیجه فرض صفر مبنی بر نرمال بودن توزیع متغیرها تایید. لذا برای آزمون سوالات تحقیق می توان از آزمون های پارامتریک T تک نمونه ای استفاده کرد.

آمار استنباطی

آزمون سوالات تحقیق

در این قسمت با استفاده از آزمون T تک نمونه ای به بررسی تحلیلی سوالات تحقیق می پردازیم.
 ۱- موانع کارآفرینی آموزش دیدگان فنی و حرفه ای شهرستان زاهدان در حین آموزش های فنی و حرفه ای کدامند؟

جدول شماره (۱۷) نتایج حاصل از t تک نمونه ای برای سنجش مهمترین موانع کارآفرینی آموزش دیدگان فنی و حرفه ای در شهرستان زاهدان در حین آموزش های فنی و حرفه ای

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	Test value =3		
				t	درجه آزادی	سطح معناداری
پایین t	بالا t					
معیارهای دستیابی به شغل	۲۷۸	۴.۳۵۴۰	۰.۳۱۴۵۷	۷۱,۷۶۴	۲۷۷	۰/۰۰۰
وضعیت اساتید فنی و حرفه ای	۲۷۸	۴.۳۴۰۳	۰.۳۰۷۸۳	۷۲,۵۹۹	۲۷۷	۰/۰۰۰
برنامه آموزشی و درسی فنی و حرفه ای	۲۷۸	۴.۴۶۴۰	۰.۶۸۸۰۶	۳۵,۴۷۷	۲۷۷	۰/۰۰۰
قوانین، روابط و ساختار حاکم بر فنی و حرفه ای	۲۷۸	۴.۴۷۶۶	۰.۶۵۵۷۱	۳۷,۵۴۷	۲۷۷	۰/۰۰۰
نوع انتخاب رشته مهارتی	۲۷۸	۴.۴۲۱۵	۰.۶۷۲۳۰	۳۵,۲۵۳	۲۷۷	۰/۰۰۰

با توجه به جدول (۱۷):

۱. معیارهای دستیابی به شغل: از آنجایی که **sig** بدست آمده (۰/۰۰۰) کوچکتر از سطح خطا ($\alpha=۰/۰۵$) می باشد. لذا با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت که از نظر مشارکت کنندگان در تحقیق حاضر، معیارهای دستیابی به شغل مانعی برای کارآفرینی آموزش دیدگان فنی و حرفه ای در شهرستان زاهدان می باشد.

۲. ویژگی های اساتید فنی و حرفه ای: از آنجایی که **sig** بدست آمده (۰/۰۰۰) کوچکتر از سطح خطا ($\alpha=۰/۰۵$) می باشد. لذا با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت که از نظر مشارکت کنندگان در تحقیق حاضر، وضعیت اساتید فنی و حرفه ای مانعی برای کارآفرینی آموزش دیدگان فنی و حرفه ای در شهرستان زاهدان می باشد.

۳. برنامه آموزشی و درسی فنی و حرفه ای: از آنجایی که **sig** بدست آمده (۰/۰۰۰) کوچکتر از سطح خطا ($\alpha=۰/۰۵$) می باشد. لذا با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت که از نظر مشارکت کنندگان در تحقیق حاضر، برنامه آموزشی و درسی فنی و حرفه ای مانعی برای کارآفرینی آموزش دیدگان فنی و حرفه ای در شهرستان زاهدان می باشد.

۴. قوانین، روابط و ساختار حاکم بر فنی و حرفه ای: از آنجایی که **sig** بدست آمده (۰/۰۰۰) کوچکتر از سطح خطا ($\alpha=0/05$) می باشد. لذا با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت که از نظر مشارکت کنندگان در تحقیق حاضر، قوانین، روابط و ساختار حاکم بر فنی و حرفه ای مانعی برای کارآفرینی آموزش دیدگان فنی و حرفه ای در شهرستان زاهدان می باشد.

۵. نوع انتخاب رشته مهارتی: از آنجایی که **sig** بدست آمده (۰/۰۰۰) کوچکتر از سطح خطا ($\alpha=0/05$) می باشد. لذا با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت که از نظر مشارکت کنندگان در تحقیق حاضر، نوع انتخاب رشته مهارتی می تواند مانعی برای کارآفرینی آموزش دیدگان فنی و حرفه ای در شهرستان زاهدان باشد.

۲- موانع کار آفرینان در مرحله پس از آموزش مهارت آموختگان آموزش فنی و حرفه ای کدامند؟
جدول شماره (۱۸) نتایج حاصل از t تک نمونه ای برای سنجش مهمترین موانع کارآفرینی آموزش دیدگان فنی و حرفه ای در شهرستان زاهدان در مرحله پس از آموزش

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	Test value =3		
				t	درجه آزادی	سطح معناداری
عوامل بیکاری مهارت آموختگان پس از مهارت	۲۷۸	۴.۴۵۳۶	۰.۶۳۵۷۱	۳۸,۱۲۴	۲۷۷	۰/۰۰۰
پایین t	t بالا					

با توجه به جدول (۱۸) از آنجایی که **sig** بدست آمده (۰/۰۰۰) کوچکتر از سطح خطا ($\alpha=0/05$) می باشد. لذا با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت که از نظر مشارکت کنندگان در تحقیق حاضر، متغیر بیکاری مهارت آموختگان پس از مهارت آموزی مانعی برای کارآفرینی آموزش دیدگان فنی و حرفه ای در شهرستان زاهدان می باشد.

نتیجه گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که براساس سوال اصلی پژوهش موانع کارآفرینی آموزش دیدگان فنی و حرفه ای شهرستان زاهدان درحین آموزش های فنی و حرفه ای به ترتیب ۱-معیارهای دستیابی به شغل، ۲-ویژگیهای اساتید فنی و حرفه ای، ۳-برنامه آموزشی و درسی فنی و حرفه ای، ۴-قوانین، روابط و ساختار حاکم بر فنی و حرفه ای، ۵-انتخاب رشته مهارتی می باشد. رویکرد اکثر کشورهای جهان در دهه های اخیر به موضوع کارآفرینی و توسعه آن، موجب گردیده موجی از سیاستهای توسعه کارآفرینی در دنیا ایجاد شود. کشورهای مختلف راه حلی را که در سه دهه گذشته برای فائق آمدن بر مشکلات مختلف اقتصادی و اجتماعی به آن روی آورده اند، توسعه فرهنگ کارآفرینی، انجام حمایت های لازم از کارآفرینان، ارائه آموزشهای مورد نیاز به آنان و انجام تحقیقات و پژوهشهای لازم در این زمینه بوده است. تأمل در وضعیت اقتصادی و روند مراحل پیشرفت و توسعه در کشورهای پیشرفته و در حال توسعه که به موضوع کارآفرینی توجه نموده اند، نشانگر آن است که این کشورها توانسته اند به پیشرفت های چشمگیری در زمینه های مختلف اقتصادی و اجتماعی دست یابند و یا حداقل بحرانهای پیش آمده را به سلامت پشت سر گذاشته و بحرانهایی که وقوع آنها را در آینده پیش بینی می کردند را مهیا نمایند در شرایط کنونی ایجاد فرصت های شغلی برای انبوه بیکاران کشور، به ویژه دانش آموختگان بیکار، اصلی ترین و مهم ترین دغدغه ی سیاست گزاران و تصمیم گیران کلان کشور است. لذا ترویج و اشاعه مفاهیم و راهکارهای عملی کارآفرینی در عرصه ی جامعه، بویژه در بین دانش آموختگان می تواند مکمل این تلاش ها باشد. بی تردید گسترش کارآفرینی می تواند گره گشای بسیاری از مشکلات موجود در بخش اشتغال کشور بوده و راه توسعه ی همه جانبه را هموار نماید. خوشبختانه امروزه ضرورت ایجاد زمینه های فعالیت های کارآفرینی مورد توجه قرار گرفته است؛ لکن هرگونه تلاش برای فعالیت افراد، مستلزم حمایت دولت و دستگاه های متولی توسعه اشتغال و فراهم کردن زمینه مساعد برای بروز خلاقیت و نوآوری کارآفرینان و دانش آموختگان رشته های فنی و حرفه ای است. زیرا در این شرایط می توان انتظار داشت که سایر اقشار جامعه نیز بتوانند توان و مهارت های خود را در این جهت معطوف نمایند و بدین ترتیب طیف وسیعی از بیکاران نیز دارای شغل مناسب و پایدار شوند. سرمایه گذاری برای تمهید مقدمات و لوازم خود اشتغالی افراد و فارغ التحصیلان نظیر تسهیلات مالی، اطلاع رسانی آموزش و فراهم آوردن بسترهای قانونی، به دلیل توان تخصصی و قدرت نوآوری دانش آموختگان، از اهمیت بیشتری نسبت به سایر زمینه های سرمایه گذاری برخوردار است. امروزه سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور به عنوان متولی آموزش های مهارتی و غیر رسمی در کشور نقش بسیار مهمی در کشور دارد و هر چه این آموزش ها بتواند نیاز مهارت آموزان و صنایع و بازار را با توجه به نیاز کسب و کارها تامین نماید

می توانند نقش مهمی در کارآفرینی و ایجاد اشتغال در جامعه داشته باشند ، با توجه به ۵ مورد(معیارهای دستیابی به شغل ، ویژگی های اساتید فنی و حرفه ای ، برنامه آموزشی و درسی فنی و حرفه ای، قوانین ، روابط و ساختار حاکم بر فنی و حرفه ای ، انتخاب رشته مهارتی) شناخته شده در این پژوهش که به عنوان موانع کارآفرینی در آموزش های فنی و حرفه ای شناخته شده اند می توان با برنامه ریزی و توجه به این موانع و رفع آنها ضمن تربیت بهتر مهارت آموزان باعث تقویت سازمان آموزش فنی و حرفه ای شویم.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع:

- باقری، مسعود و مریم نمازیان، (۱۳۹۱)، موانع کارآفرینی در ایران، نقش بومی سازی و راهکارها، کنفرانس ملی کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان، بابلسر، شرکت پژوهشی طرود شمال،
- بهشتی، حسنعلی و محمد فیضی زنگیر، ۱۳۹۷، بررسی نقش آموزش های فنی و حرفه ای بر میزان اشتغال در استان اردبیل، کنفرانس ملی مطالعات نوین اقتصاد، مدیریت و حسابداری در ایران، کرج، دانشگاه جامع علمی کاربردی سازمان همیاری شهرداری ها،
- تاج آبادی، رضا؛ محمد رحیمی و سمیه شعبانی، ۱۳۹۲، نقش آموزشهای فنی و حرفه ای در توسعه کارآفرینی و اشتغالزایی، همایش ملی دانشگاه کارآفرین (صنعت دانش محور)، بابلسر، دانشگاه مازندران،
- خانی ادیمی، سلطانهلی (۱۳۹۸) بررسی موانع کارآفرینی آموزش دیدگان فنی و حرفه ای، اولین کنگره ملی کارآفرینی و توسعه ملی، دانشگاه تهران، تیر ۱۳۹۸، تهران.
- سند راهبردی مهارت و فناوری سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور، (۱۳۹۰)، تهران: سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور. به کوشش کورش پرند و همکاران.
- سلیمی فر، م؛ و مرتضوی (۱۳۸۴). سرمایه انسانی و کار آفرینی در رویکرد فنی و حرفه ای، مجله دانش و توسعه (صفحه ۱۷).
- فرهادیان، همایون؛ زارعی، حمیده، و دانشور، مریم؛ (۱۳۸۴)، بررسی تاثیر آموزش های فنی و حرفه ای در توسعه منابع انسانی، کتاب مجموعه مقالات دومین همایش نقش آموزش های فنی و حرفه ای در تحولات اقتصادی و اجتماعی، جلد اول، مازندران،
- محمدی پور، رحمت الله؛ سیده فاطمه حسینی؛ مریم یوسفی و افروز دارابی، ۱۳۹۲، موانع پیش روی کارآفرینی و نقش کارآفرینی در توسعه اقتصاد ایران، اولین همایش ملی مدیریت کسب و کار، همدان، شرکت علم و صنعت طلوع فرزین، دانشگاه بوعلی سینا،
- Tong, Y. (2020). The Influence of Entrepreneurial Psychological Leadership Style on Organizational Learning Ability and Organizational Performance. *Frontiers in Psychology*, 11, 1679. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01679>.
- Shane, S., & Venkataraman, S. (2000). The promise of entrepreneurship as a Field of research. *Academy of Management Review*, 25(1), 217-226. <https://doi.org/10.5465/amr.2000.2791611>.
- UNSDG. (2021). Take action for the sustainable development goals. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>.
- Trivedi, S. K., & Petkova, A. P. (2021). Women Entrepreneur Journeys from Poverty to Emancipation. *Journal of Management Inquiry*, 10564926211017667. DOI: 10.1177/10564926211017667.